

Överförmyndarnämnden informerar om

Gåvor

BARN – FÖRÄLDRAR/FÖRMYNDARE

Gåvor till barn

I de allra flesta fall kan ett omyndigt barn ta emot en gåva utan större formkrav. Till exempel kan en 5-åring motta en leksaksbil och förstå att detta är en gåva till honom eller henne. Man brukar uttrycka det så att ett omyndigt barn med laga verkan kan motta en gåva om han eller hon har de psykiska egenskaper som fordras för att uppfatta gåvans innebörd.

Om föräldrarna är givare – god man förordnas i vissa fall

Då föräldrar ger sina barn gåvor i form av leksaker eller andra uppenbart personliga presenter och barnet kan förstå innebörden av gåvan ställs inga andra formkrav än överlämnandet av gåvan till barnet. Gåvan kan också bestå av pengar som givaren direkt sätter in på bank i barnets namn. Om föräldrar avser att ge sitt barn en fastighet, bostadsrätt eller del av sådana, aktier och liknande ställs särskilda formkrav för att gåvan ska bli giltig.

I de senare fallen krävs att en god man förordnas som kan företräda det omyndiga barnet och ta emot gåvan för dennes räkning. Överförmyndarnämnden förordnar en god man efter ansökan från föräldrarna. Då gåvan mottagits är det gode mannen som ska ansöka om överförmyndarnämndens samtycke till förvärvet om sådant behövs. Godmanskapet är tillfälligt och så snart uppdraget är slutfört ska den gode mannen entledigas.

Vid ansökan om god man ska följande handlingar inges till överförmyndarnämnden:

- Ansökan från föräldrarna med en redogörelse för anledningen till begäran om god man samt om möjligt, förslag på god man.

VÄRMDÖ KOMMUN

- Åtagande från den föreslagne gode mannen.
- Lämplighetsintyg på föreslagen god man.
- Yttrande från barnet om det fyllt 16 år.
- Personbevis för barnet som visar vem/vilka som är vårdnadshavare.

Om barnet får en gåva av någon annan än föräldrarna behövs ingen god man, föräldrarna företräder då barnet.

Fast egendom, bostadsrätt m.m. - överförmyndarnämndens samtycke krävs

Föräldrar/gode män får endast med överförmyndarnämndens samtycke motta fast egendom, bostadsrätt, tomträtt eller del därav som gåva för den omyndiges räkning. Normalt bör överförmyndarnämnden lämna sitt samtycke om inte gåvan kan anses olämplig med hänsyn till egendomens natur, den omyndiges ålder och framtida behov eller andra omständigheter.¹ Det ska dock stå klart att gåvan är till nytta för den omyndige. Innan samtycke lämnas ska den omyndige om han eller hon fyllt 16 år yttra sig likaså dennes närmaste anhöriga (om dessa inte är givare).

För att samtycke ska kunna ges bör följande handlingar inges till överförmyndarnämnden:

- Ansökan från föräldrarna/gode mannen om överförmyndarnämndens samtycke,
- Gåvobrevet – av vilket ska framgå att gåvan är mottagen av föräldrar eller gode mannen,
- Gravationsbevis som visar lagfaren ägare och eventuella inteckningar mm,
- Ev värderingsutlåtande,
- Uppgift på vem som ska stå för de löpande utgifterna,
- Yttrande från den omyndige om denne fyllt 16 år samt dennes föräldrar om dessa inte är givare.

Övertagande av betalningsansvar eller utfärdande av revers

Om den omyndige enligt gåvovillkoren ska överta betalningsansvar, pantsätta egendom eller utfärda revers till givaren krävs överförmyndarnämndens samtycke även till detta.² Reversen ska bifogas ansökan.

Kontrollerad förvaltning

Medför gåvan att barnets tillgångar – tillsammans med tidigare egendom - överstiger åtta prisbasbelopp³ ska föräldrarna anmäla detta till överförmyndarnämnden. Förvaltningen av barnets tillgångar blir därmed kontrollerad. Förvaltningen blir också kontrollerad om gåvan oavsett värde består av fastighet, tomträtt eller bostadsrätt. Det kan också finnas som villkor i ett gåvobrev att överförmyndarnämnden ska kontrollera förvaltningen.

Särskild förvaltning

Gåvogivare kan ställa som villkor i ett gåvobrev att någon annan än föräldrarna ska förvalta den egendom den omyndige får. Denne kallas särskild förvaltare. För att särskild förvaltning ska anses föreligga krävs att det i gåvobrevet klart framgår vem som ska vara särskild förvaltare och att det även framgår att förvaltningen ska ske utan bestämmanderätt för förmyndare. I och med detta ska inte heller denna förvaltning stå under överförmyndarnämndens tillsyn. Den särskilde förvaltaren är dock skyldig att årligen redovisa sin förvaltning för föräldrarna.

Gåvor från barn

Föräldrar får inte ge bort den omyndiges egendom, om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den omyndiges ekonomiska villkor (FB 13 kap 11 §).

Det finns således ett uttryckligt förbud mot gåvor av barns tillgångar. Undantag gäller dock vad man kallar ”personliga presenter”. Med det menas födelsedagspresenter och julklappar. Det bör dock observeras att föräldrarna inte får överskrida vad som är skäligt med tanke på barnets ekonomiska förhållanden. Bara i undantagsfall ska barns tillgångar användas för att köpa presenter åt andra. Föräldrar kan aldrig köpa sig själva presenter för barnets pengar.

Överförmyndarnämnden kan överhuvudtaget inte lämna sitt samtycke till gåvor enligt gällande bestämmelser. Undantagsvis kan dock samtycke lämnas till att föräldrar får använda den omyndiges inkomster till understöd åt anhöriga. Detta samtycke lämnas dock med stor restriktivitet.

Föräldrar kan heller inte för sina barns räkning avstå från arv, testamente eller förmånstagarförordnande. Med överförmyndarnämndens samtycke är det dock möjligt att s k sårkullbarn avstår från arv - ärvdabalken 3 kap 9 §.

VUXNA - GOD MAN / FÖRVALTARE

Gåvor till vuxna huvudmän

Då en myndig person har god man eller förvaltare förordnad för sig krävs i vissa fall att speciella formkrav uppfylls vid mottagandet av en gåva för att denna ska bli giltig.

Fast egendom, bostadsrätt m m – överförmyndarnämndens samtycke krävs

En ställföreträdare, god man eller förvaltare, får endast med överförmyndarnämndens samtycke för den enskildes räkning motta en gåva i form av en fastighet, bostadsrätt, tomträtt eller del därav. Samtycke ska lämnas om förvärvet inte kan anses olämpligt med hänsyn till egendomens natur eller andra omständigheter. Normalt bör en gåva kunna anses lämplig men villkor om nyttjanderätt, utfärdande av revers eller övertagande av betalningsansvar ska beaktas för att bedöma om gåvan kommer huvudmannen till godo.

För att överförmyndarnämnden ska kunna ge sitt samtycke bör följande handlingar ges in:

- Ansökan från ställföreträdaren om överförmyndarnämndens samtycke.
- Gåvobrev.
- Gravationsbevis som visar lagfaren ägare och eventuella inteckningar mm,
- Värderingsutlåtande.
- Yttrande från huvudmannen om sådant kan lämnas, alternativt ett läkarintyg som styrker att hinder för samtycke föreligger.

Övertagande av betalningsansvar eller utfärdande av revers

Om huvudmannen enligt gåvovillkoren ska överta betalningsansvar, pantsätta egendom eller utfärda revers till givaren krävs överförmyndarnämndens samtycke även till detta. Reversen ska bifogas ansökan.

Gåvor från vuxna huvudmän

En förordnad förmyndare, god man eller förvaltare får inte ge bort den enskildes egendom, om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den enskildes villkor (FB 14 kap 12 §).

Ställföreträdaren kan inte ge bort huvudmannens egendom. Gåvoförbudet innebär att gåva inte heller kan ges med överförmyndarnämndens samtycke. Som ”personliga presenter” räknas julklappar och födelsedagspresenter till normala värden.

Inte heller får en god man eller förvaltare avstå från arv eller testamente för huvudmannens.

Om den enskilde själv ger gåvor

Observera att den enskilde, som har god man enligt FB 11 kap 4 § förordnad för sig, kan ge gåvor om han eller hon kan ge uttryck för en egen vilja. En person som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga och får göra vad han eller hon själv önskar med sina tillgångar. Det är dock viktigt att understryka att det ska klart framgå att den enskilde kan uttrycka sina önskemål och vara medveten om vad en gåva innebär. I dessa fall finns heller inga möjligheter för överförmyndarnämnden att lämna något samtycke.

Det får under alla omständigheter anses klart olämpligt att den gode mannen mottar gåvor av sin huvudman.

